

UKININKAS

tautiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Svarbesniejai Įstatymai Ciecoriaus Aleksandro II
apie vaikų mokymą. *)

I.

Visos mokyklos turi but paremtos ant **doriškai-tikėjimiško** pamato, tai yra: vaikai turi but mokinami patogaus apsėjimo sulyg Dievo ir žmonių dvasioj mokslo savo tikėjimo (Augščiausias Reskriptas).

II.

Visose žemesnėse mokyklose (iškalose) **mokslas turi but išguldomas prigimtoje kalboje gyventojų**, kurių vaikams tos mokyklos yra paskirtos: **lietuviams-lietuviškai, lenkams-lenkiškai, vokiečiams-vokiškai, maskoliams-maskoliškai.**

Jeigu kokią nors mokyklą lankytų vaikai yvairių tautų (lietuvių, lenkų, maskolių, vokiečių), tai mokslas turi but išguldomas kalboje tų, kurių yra daugiau.
(art. 49.)

*) „Высочайшій Указъ о Начальныхъ Училищахъ въ Царствѣ Польскомъ“. Варшава. 1864.

III.

Visose žemesnėse vienkliasinėse mokyklose vaikai mokosi šių dalykų:

1. Savo tikėjimo, arba vieros mokslo, iš trumpo katekizmo, taip-gi poterių ir Šventojo Rašto.

2. Skaityt ant knygų ir ant rašto prigimtoje kalboje, su tam tikrais išaiškinimais.

3. Dailiai rašyt toje pat kalboje.

4. Svarbiausių dalykų iš aritmetikos arba rokundų mokslo, drauge su išguldymu apie mieras, svarus ir pinigus, Maskolijoj vartojamus.

Be to gali vaikai mokintis skaityt ir rašyt mas-koliškai arba lenkiškai, bet tik tuomet, jeigu to norėtų tėvai. (art. 50).

Augštesnėje - antroje kliasoje, vaikai mokosi taip-gi trumpų žinių apie žemes, savo šalį, prigimtį, laukinin-kystę, pramonę, amatus, vedimą knygų ir kitų dalykų, kuriuos vaikų tėvai laikys už naudingus.

Jeigu antroje kliasoje būtų ir mokintoja, tai ji turi mokinti mergaites naudingų knebinių ir kitokių užsiėmimų, reikalingų prie gyvenimo. (art. 55 ir 56).

IV.

Mokintojus arba mokintojas pasirenka sau pats gyventojai per valščiaus sueigą, o užtvirtina juos Mokyklų Direkcijos Viršininkas. Mokintojams nereik turėt nė kokių ypatingų raštų (atestatų, arba kvalifikacijų).

Gyventojai taip-gi turi tiesą reikalauti, idant būtų atstatytas nuo vietos toks mokintojas, kuris nepildo savo priderysčių, arba savo mokiniu ir pasielgimu vaikus papiktina ir juos iš kelio veda.

Jeigu tikėjimo dalykų mokintų kunigas, tai mokyklos užlaikytojai privalo jam mokėti algą sulyg sutarimo. (art. 38, 42 ir 54).

V. 3

Vyriausiu užžiurėtoju žemesniųjų mokyklų yra Direkcijos Viršininkas. Artymiausiais užžiurėtojais yra vaitai (staršinos) su šaltyšiais (storastoms), kurie rūpinasi ne tik apie užlaikymą mokyklų ir mokintojo, bet ir apie prigulintį vaikų mokymą.

Valsčiaus susirinkimas gali, jeigu nori, išsirinkti prižiūrėjimui mokyklų tam tikrą užveizėtoją, kurį užtvirtina ant vietos Direkcijos Viršininkas.

(art. 2, 8, 9).

VI.

Direkcijų Viršininkai turi dabot, kad žemesnėse mokyklose vaikai būtų mokinami pagal minėtus čion įstatymus.

(art. 60).

(pasirašė) „ALEKSANDRAS“.

Jugenheime (ne toli Darmštado) 30 d. Rugpiučio (11 d. Rugsėjo) 1864 metuose.

Pasiremdami ant šių įstatymų ir ant „Rašto Vyskupo į Kunigus“ (veizėk raštą: „Ginkime savo kudikius ir tikėjimą“, patalpintą „Ukininke“ 1902 m. N. 4) mes reikalaujame:

1. Mokintojais žemesniųjų mokyklų turi but lietuviai-katalikai, o ne maskoliai-pravoslavai.
2. Mokintojus pasirenka sau pats gyventojai iš savo tarpo-dorus. išmintingus, šiek-tiek apsišvietusius.
3. Prie kiekvienos mokyklos turi but kunigas, kuris išgulto tikėjimo dalykus.
4. Mokslas turi but išguldomas lietuviškoj kalboj, visiems suprantamoj, ant lietuviškų knygų, spaudintų lietuviškomis litaromis.
5. Užžiūrėjimui žemesniųjų mokyklų ir vaikų mokymo turi but tam tikra Roda, prie kurios pri-

guli kunigas ir keli valsčionis, tam tyčia išrinkti ant valsčiaus susirinkimo. Nuo tos Rodos priguli parinkimas vaikams tam tikrų knygų vadovėlių.

Jeigu valdžia neleistų įsikurti tokioms mokykloms ir norėtų palikti senąją tvarką, nežiurint ant valsčiaus reikalavimų, tai reikia atsimti savo vaikus iš mokyklų ir mokinti juos namie, ant užlaikymo mokyklos ir mokintojo pinigų neduoti, apie tai sustatyti „prigovorą“, ir jo kopiją nusiųsti Mokyklų Direktoriui.

„Svarbiausiu rūpesčiu maskoliškųjų mokyklų — kaip sako savo Rašte vyskupas Zveravyčius — „yra ne vaikų mokymas, bet auginimas jų tokioje dvasioje, kad iš jų pasidarytų nuolankūs sunūs pravoslavų bažnyčios ir svietiškosios valdžios“. „Iškiepijimas pravoslavijos katalikų vaikams esąs vieninteliu įrankiu katalikams suvaldyti“

Kam rūpi vaikų dalis ir išganymas, lai įsideda sau į širdį bent vyskupo žodžius!

Ar valdžia Dievo įstatyta?

„Valdžia yra Dievo leista“ — taip tai skelbia mūsų kunigai, per pamokslus iš sakyklų; ir sako, buk sunkiai nusideda tie, ką neklauso valdžios, paties Dievo leistos, ir ką drįstą jai priešintis. Žmonės, klausydami kunigų žodžių mislija sau, kad taip ir turi but; jūg kunigas daugiau žino, negu mēs visi, nes jam, sako, apreiškianti tai dvasia šventa. Jeigu, sako, nebutų valdžios, tai kas-gi butų iš mūsų, viens kitą išsmaugtų, papiautų ir tt. Anot jų išeina, kad valdžia tiktai tam yra įstatyta, kad žmonės viens kito neužmuštų, nepapjautų ir kad tvarką darytų ir Dievo valią pildytų.

Na ir pildo Dievo valią, nes baudžia, kas prieš ją murma. Pati valdžia, Dievo valią bepildydama, teisingus karia ir žudo kaip įmanydama, o žmogžudžius ne tik

atliūsojuoja nuo žudymo, bet da⁵ juos iškelia, kad daugiau galėtų smaugti mus vargdienius. Na, ar galimas daiktas, kad Dievas įstatytų tokią netikusią valdžią, kaip gudų valdžią? Tik trumpai dirstelėkim, ką padarė valdžia anais metais su nelaimingais mūsų lietuviais? Kiek da nekaltų aukų kenčia ir po šiai dienai išblaškyti po visas šalis Gudijos ir po kalėjimus? Na o dabar paklauskim, už ką jie kenčia? — Gali kiekvienas pasakyti, kad kenčia už šventą teisybę.

Mes verkiame, kad mus broliai kenčia, o kai kurie kunigai teip kalba:

„O tai jiems gerai! Neberašys jie daugiau ir nebeskaitys tų blevyzgų, biauřinančių valdžią ir kunigus. Žinokit, kad čia ne valdžia juos koroja, ale pats Dievas... Tie bedieviai nori įvest koki-tai naują parėdką, niekina Dievo leistą valdžią, kuri nuo amžių yra ir bus iki pabaigai svieto ir nieks jos neįstengs išnaikint. Tik tie biauřybės žmones buntavoja ir iš kelio išveda, daugiau nieko“.*)

Bet štai ištremti buvo ir kunigai: kunigas Arnauskas, kun. Bulvietis, kun. Šmulkstis (iš Suv. g)**) šią žiemą areštavo Gižių kleboną (Vilkaviškio pav.) kun. Vošylių ir išgabeno ant pusės metų už tai, kad kokiai ten merginai liepės per išpažintį nesusidėt su gudais.... Tai jau turbūt ir kunigėlius pasiekė Dievo pirštas?!

Na ar galimas daiktas, kad viena ypata valdytų tiek milijonų žmonių? Ir tai akyvas dalykas, kad Dievas duotų menkai galvai ir silpnos dvasios žmogui valdyt visą dalį svieto; netiktai valdyt, bet ir daryt su žmogum, ką tik jis nori! Kaip jisai pamislija teip turi stotis: ar jisai jį bus liepės pakart ar nušaut, kad ir nekaltą žmogų, nieks jam negal drįst priešintis. Bet kadangi tai esanti Dievo valia, tai vistiek, ką pats Dievas tai

*) Primename čia kunigus: buvusį Šiaulių kapelioną *Rodževyčių*, buvusį Veiverių kapelioną *Dubaucką*, dabartinį Senapilės kapelioną „batiuską“ *Miknevychių*, buvusį Ukmergės kleboną *Račkaucką*, dabartinį Joniškio kleboną *Sėvėiuną*, Pasvalio kleboną *Benevyčių*, Trakų džiakoną *Karvovskį*, Varnėnų džiakoną *Glembockį* ir tt., ir tt.

**) Šimet vėl ištremti: Vilniaus vyskupas *Žvieravyčius*, kun Janulaitis, kun. Opulskis ir kun. Šleivis iš Kauno gub.) V. Red.

padarytų. Na o kaip sėdi ant draugeriško sosto, visi jį guodoja, visi už jį medžiasi, tarytum būtų Dievo paskirtas. Pajimkim į galvą gerai, ar čia gali būti teisybė. Argi gali Dievas padaryt ant svieto tokią neteisybę, kaipo čia dedasi pas mus Lietuvoj.

Viešpatystės valdymą jisai paveda savo ištikimiams tarnams, tokiems kaipo jisai pats, tik labjaus išsilavinusiems. Ale kokias jisai pats turi pažiūras ant žmonių vargdienių, tokias pat turi pažiūras ir jo valdininkai. Na o kunigai liepia juos guodot po mirtiniu grieku. Tai ką jau kalbėt apie kunigus, kad jie teip drįsta pasakyt. Na tai kaip valdžiai nesipust prieš menkus sutvėrimus, tuos vabalėlius.

Ponai ir kunigai žmogų vargdienį stato žemiau už gyvuolį, šunį. Eikim į kariumenę pažiūrėti, kaip ten apseina su kareiviais ta valdžia, Dievo įstatyta. Valdžia tę guodoja arklių daugiau, nekaip kareivį. Dieve mylėk pamatytų apicieras kareivį arklių mušant, tai gatavas jį kardu nukirst, ba nevalna arklių nė mušt nė baust. Kareivis tankiai sako: „ko tai reiktų, kad teip kareivius užlaikytų kariumenėj, kaip arklių. Dievo malonė būtų! Valdžia ir kunigai pripažįsta, kad žmogus dušią turi, o arklys, šuo katė neturi.... O tamsybė prakeikta, o apjakimas! Žmogų, turinti dušią, žemiau pastatė už gyvuolį!

Caras negalėdamas pats valdyt viešpatystę dėl silpnumo dvasios pavedė visą rėdymą savo žemesniems tarnams.

Visi uredninkai su mumis vargdieniais daro, ką nori, vardan caro. Taigi dabar pažiūrėkim kaip jisai su mumis apseina, ir kokią mės naudą nuo jo turim. Jisai savo turta mėto nežinia kur ir kiek jisai pats prarija mus uždirbto kruvino skatiko, su savo tarnais. „Ukininkas“ Nė 12 p. m. praneša „Apie įtaisymą caro virtuvės“ ir sako, kad įtaisymas virtuvės prekiaojas 100 tukstančių rublių ir kad papuošimas virtuvės prekiaojas 1 milijoną rub., rašo, kad vyriausias virėjas imas per metus 100 tukst. rub. o kiti 6 virėjai nuo 10 iki 15 tukst. rub. ir kad vienas šaukštas žuvies kaulo

prekiuoja 10 tukst. rub.! O „Genių Dėdė“ praneša mums apie caro algą. Rašo, kad gudų caras ima per metus 18 milijonų rubl. Na, o kur jo dvarai, ežerai ir miškai. Mat, kiek viena ypata per metus praryja mūsų kruvinai uždirbto skatiko. Visa mūsų nelaiminga Lietuva galėtų išmist per metus už caro algą. Na, o kiek ima kiti caro pagelbininkai! Atsiminus tai ir ant galvos plaukai atsistoja. Ak pekloj velnių tiek nėra, kiek Gudijoje urėdninkų, o visi ima baisiai dideles algas, o kas jiems moka tas algas — tai vis mūsų vargdieniai, kuriuos valdžia už gyvuolius žemiau stato. Jug, jeigu ne mūsų, tai visi badu pastiptų. Visi neturtėliai verkia ir aimanuoja, kad atėjo sunkūs laikai, kad nėra kuo išsimaityt. Sako: sunkiai dirbam ir sušilę, šlapi ir purvini, kenčiam šaltį ir karštį, o vis nieko neužvarom, ir nieks mums daugiau nelieka, tik vargas ir bėda, ir reik, pametus Lietuvą, traukt į užsienį duonos kąsnio jieskotis.

Ukininkai keikia darbininkus, kad pabrango darbininkai ir tų pačių da negali gaut; darbininkai keikia ukininkus. sako, kad visai mažai moka, o dirbt reikia sunkiai, ir da negana, kad dienoms, ale sako reikia dirbt ir naktimis.

Na kas čia kaltas, ar darbininkai ar ukininkai, paklauskim patį. O man rodos, kad čia nė darbininkai nekalti, nė ukininkai. Tik čia kalta netikusi valdžia su savo caru. Ar tai galimas daiktas, kad vienas žmogus, prarija tiek milijonų rublių. Na, o milijonai žmonių kenčia badą ir vargą, neturėdami kuo išmist. Žmogus vargdienis dirba dieną ir naktį per visus metus, o ką jisai užvaro, kiek uždirba, turi tuo atiduot tai valdžiai „Dievo paskirtai“. o nieks daugiau neblieka jam, kaip tik ašaros. Daug žmonės kenčia iš savo neapšvietimo; kad būtų žmonės labiau apsišvietę būtų jiems lengviaus gyventi nors nesiduotų mažesniems urėdninkams save skriausti. Na, ale kada gali čia žmogus apsišvieti, kad nėra laiko. Ukininkai turi žiurėt aplink ukę, kad atmokėt algas darbininkams ir valdžiai. Neturtėlis da mažiau turi laiko, nes jisai tarnas yra, jug jį ukininkas paėmė, kad

dirbtų, o nemokytusi. Neturtėlių tėvai džiaugiasi, kad tik spėjo paaugint vaiką iki 7—8 metų, tuojaus skubinasi išleisti ant tarnystos. Kagi tas vaikas gali išmokyti be ganydamas? — Daugiau nieko, kaip tik keikti. Kokią mes galim naudą turėti iš to laukinio vaiko. Kaip sulaukė šventos dienos, eina į draugystes, girtuokliauja, pešasi, mušasi, vienas kitam kraują pralieja, galvas suskaldo ir teip daugiaus nuo jų nieko gero negali išgirsti, o jau apie skaitymą tai tu jam nė neužsimyki, štai ką jie sako: „ar tai dar ir bernams reikia mokslo, kad būtų visi mokytį, tai kas žemę artų, jug ponas neis žemės arti arba pjauti. Jug pats Dievas teip paliko, kad būtų biedni ir bagoti, kad mes jiems tarnautume, jug tik girdi, kaip kunigas sako per pamokslus, kad Dievo valdžia įstatyta“. Na ar negerai valdžiai turėti, kunigus pagelbininkus, dėlei savo naudos ir delmono. Žinoma, valdžia iš tamsių žmonių didžiausią naudą turi. Nekartą išgirsti kalbant teip ukininkus: „vai ką, sako, mums giliuoja tuos mokestis atmokėti valdžiai, tai tik nuspjaut prieš naminius reikalus, tai da caras nedaug ima nuo žmonių, ale parokuokim, kiek mes išleidžiam ant naminių reikalų, o kiek ant tos prakeiktos degtinės, ant tabako, materijų ir t. t. ...

Valdžia teip ir skuta prisimynus, kaip įmanydama, o žmonės nesuprasdami valdžios gudrumo, neša ta sunkų jungą, nerugodami ant valdžios. Tiktai kalba, kad esą viskas pabrango nežinia dėlko, ir valdžios nepeikia. Mums praneša „Genių dėdė“ apie degtinę teip: jeigu sako, varytojas degtinės parokuoja savo javus, malkas, darbininkus ir visą ką, tai viedrą spirito jis gal parduot už 1 rub. 20 kap. ir jam da lieka dalis. Tai dabar galim parokuoti, kiek valdžia ima akčyžės už viedrą spirito. Jeigu tik viedras prekiuotų tik 1 rub. 20 kap. ir akčyžės nebutų, tai mumis neprisieitų daugiau mokėti už gorčių degtinės, kaip 15 kap. Dabar žėdnas žino, kad gorčius degtinės daugiau prekiuoja, kaip 2 rub. Jeigu ukininkas kelia puotą arba vestuves, tai jam visuomet reik degtinės, nes Lietuvoj yra įpratimas gerti labai degtinę. Jeigu ukininkas paims 20 gorčių degtinės, tai

jam reiks užmokėti už degtinę daugiau kaip 40 rub. O jeigu nebutų akčyzės, tai pagal „Genių Dėdės“ išrokavima už 20 gorčių daugiau nereiktų mokėti, kaip 3 rub. Tai mes valdžiai užmokam 36 rub. mokesties tik už 20 gorč. degtinės. Na, o kur visi kitoki pirkiniai. Pradedant skaityt nuo adatos, briežukai, tabakas, cukrus, arbatžolės, kava ir t. t. Tai vis valdžios slaptinės mokestis, žmonių nesuprantamos, jie tas mokestis mokėdami, nieko pikto nemislija ant valdžios. Žmonės taip kalba apie mokestis: valdžia be Dievo nieko negalinti padaryt viena, pirma jai Dievas praneša, kad reik naujų mokesčių, o jie paskui tik žmonėms perstato. Toks tai supratimas mūsų neapšviestų žmonių, ir jie mislija, kad taip bus iki pabaigai svieto. Reikia tik mums apšvietimo ir mokslo. tai mes viską pergalėtume. O jeigu ilgai gyvensim tokioj tamsybėj, kaip gyvenom ikišiolai, tai valdžia kaip gėrė taip ir gers mūsų kraują. Tik reikia mums griebtis už knygų ir laikraščių, juos skaityt patiems ir platyt kitiems kuo daugiausia; tai mūsų didžiausias ginklas prieš valdžią. Nulaušim valdžiai ragus, sutrupisim šaudykles, sulaužysim kardus, išnaikysim karalystę dykažuonių — kraugerių. Tada bus laisvė ir liuosybė, galėsime sau ramiai gyvent ir nieks ant mūsų sprando daugiau nejudis. Tik reik stengtis tą valdžią „Dievo įstatytą“ išgriaut iš šaknų.

Dar pridursiu porą žodžių apie valdžios šventenybę. Jeigu valdžia būtų Dievo įstatyta, tai jos nieks negalėtų išnaikyt. Tuom tarpu Prancuzijoje žmonės išgriovė iš pamatų netikusią valdžią.

Prancuzijoje prieš revoliuciją valdžia smaugė žmones labiaus, negu čia Gudijoje. Žmonės pakėlė maištą, galų gale pagavo nusikaltusį carą, nukirto jam galvą, išnaikino neaprubežiuotą valdžią caro, ir žmonės pradėjo patis valdytis. Prieš revoliuciją neturtėliai niekam netiko, nepriėmė jų valdžia nė į jokių susirinkimus, ne į parlamentą, ir juos per gyvulius laikė, ką norėjo, tą darė su jais, ir mokestis užkraudavo kokius norėdavo. Žmonelės jokių būdu

negalėdavo išsimokėt valdžiai mokesčių. Verkė ir aimanavo neturtėliai, kad juos Dievas apleido, jie ir mislijo, kad juos Dievas kankinas už jų kokius nusidėjimus ir kunigai liepė guodot „Dievo įstatytą valdžią“; ir žmonės klausė balso kunigų. Bet toleik žmonės klausė valdžios ir kunigų, iki mokslo vyrai neatidarė jiems akių ir ne parodė, už ką jie kenčia. Tada pradėjo eit į draugystes ir vienytis. Tada visi žmonelės suprato savo sunkų padėjimą, griebėsi už ginklo irėjo prieš valdžią. Valdžia užtraukė kariumenę ir liepė šaudyt kaimiečius ir visus maištininkus. Kareiviai metė ginklus, ir sakė: „kaip mes galim šaudyt savo brolius!“

Teip tai laimėjo neturtėliai, kurie ir po šiai dienai turi didesnę laisvę, negu mes; jie caro dabar neturi ir nenori jo turėt. Jie ant caro vietos išsirenka sau valdoną ant 9 metų, koki jie nori; jeigu jis geras tai laiko ilgiau, o jei ne, tai renkasi kitą.

Broliai ir sesers, stverkimės ir mes už to didžiausio ginklo, už knygų ir laikraščių, tai mūsų didžiausios tvirtynės! Tik pradėję nepameskime tą darbą dirbė. Mokslas ir apšvietimas — tai mus vargdienių kardas ir šaudyklės, su tais ginklais mes nukaposim valdžiai ragus.

Aitvaras.

Despotiškos viešpatystės

Visoj' pasaulėj' iki šiol tebliko dvi didelės despotiškos viešpatystės: Rusija ir Turkija. Pirmiau, senovėj' visos pasaulės viešpatystės buvo despotiškos, tai yra tokios, kur valdo visagalintis viešpats (karalius), pagal žodžių titėjimo, paties Pono Dievo leistas svieto valdymui. Tasai viešpats gali daryt su kiekvienu teip, kaip jam ateina į galvą: gali pakart, pasmaugt, nušaut, į tolimą kraštą ištremt, prie sunkiausių darbų pristatyt, į kalėjimą uždaryt, visą turtą nuo žmogaus atimt, vienu žodžiu jis viską su žmonėmis gali daryti. nė prieš ką rokundos neišduodamas. Jis pats visokias naujas tiesas (zokanus) užmeta žmonėms ir liepia pildyt. Jis pats nė vieno nepasiklausęs karę su kita viešpatyste pradeda ir nė vienam

ne valia nė pusės žodžio pasakyt, ar reikalinga ta karė: mokėk tik pinigų ir savo galvą guldę.

Dievas sutvėrė žmones visus lygiais, ir tas viešpats toks-pat žmogus, kaip ir kiti, tokį-pat turi kuną, tokį pat kraują, tik beaugant visad jam širdis atšala, sąžinė nyksta; nes kožną dieną jam visi giminaičiai, kunigai ir mokytojai įkalba, kad jis ne lygus kitiems žmonėms, kad jo turi klausyti, o jis nė vieno, kad jį jau pats Dievas iš dangaus pasiuntęs žmonių valdyti. Maskolijos viešpats caru vadinasi, o Turkijos viešpats sultanu. Pirmasis viešpatauja ant 130 milijonų žmonių, antrasis ant 40 milijonų.

Dabar gali manęs kas paklausti, kur dingo kitų viešpatysčių despotai? Gal juos kiaura žemė prarijo?! Ne, ne kiaura žemė, bet žmonės supratę visą neteisybę, pajutę, kaip juos skaudžiai skriaudžia ir spaudžia, patį nusikratė nuo neprašytų ponų ir dabar patį žmonės valdo savo kraštą, išrinkdami sau valdytojus; kaip katras nepatinka, jie tą numetę, kitą išsiskiria. Teip yra valdoma Amerika, Prancuzija, Šveicarija ir kitos šalys. Dar kitur pasiliko iki šiol karaliai, bet jie tik pildo žmonių paduotus įstatymus, ir patį be žmonių negali nė vieno įstatymo permainingt; vienu žodžiu jie yra kaip lėlės ant sosto. Teip yra valdomos Anglija, Vokietija, Austrija su Vengrija, Valakų žemė ir kitos šalys.

Kas nor dasižinoti, kaip tai žmonės nusikratė nuo viešpačių despotų, ir kaip jie pradėjo patį valdyties, tas lai perskaito knygelę: „*Didžioji Prancuzų Revoliucija*“.

Dabar tik nuo dviejų despotų galingų dar reikia žmonėms atsikratyti: nuo caro ir sultono. Juo greičiau žmonės įgys šviesą, juo greičiau atsikratys nuo jų. *Sp-as.*

Mūsų vargas.

Pažindami šiek tiek Lietuvos kraštą ir lietuvių padėjimą, o vienoj valandoj dvasios akimis peržvelgę per žinomą Lietuvos kraštą, visur pamatysime tartum „Jeruzolimos griuvėsius,“ o tarp tu griuvėsių išgirsime tikrai vien dejavimus ir liudnus šauksmus. Atsitinka išgirsti ir juokus, bet tie juokai yra aplaistyti ašaroms vargdienų.

Tankiai kyla klausimai: dėlko-gi taip yra? dėlko-gi vieni ašaras lieja, o kiti ašaras gerdami juokiasi? Vienas prakaitą lieja, ir yra nuskarmaliaves, antras — visai nieko neveikia o pilvą įauginęs visaip išsilepinęs ir brangenybėms apsikrovęs žiba?

— Tai Dievo tokia valia, — kalba žmonelės: Jie yra niekai žmonės, tai Dievas jiems visas gėrybes atiduoda ant šio svieto, kad po smert nerugotų, nes nors ir niekiausias žmogus, vis yra šiek tiek gero padaręs, o už tą gerą reikalaujasi atlyginimo, tai Dievas ir atlygina, ant šios žemės.

Bet ar jau Dievas būtų taip neteisingas, kad iš vieno atimtų, o kitam duotų? Ne, Dievas teisingas, taip negali daryti. Musų vargų pradžia, vidurys ir pabaiga skęsta musų pačių tamsybėje. Paikas yra žmogus, kuris taip mano, kaip virš minėta; o amžino papeikimo verti yra tie, kurie paleido tarp žmonių tas paikystes. Dieviški įstatymai priešinasi, tinginystę, skriaudimą artymo niekina, o turtingystę, iš skriaudimo paeinančia, prakeikia, ir bausme grumždžia.

Dėlto visi vargai, visos nelaimės, liudnumai ir ašaros, plaukia ant musų tikrai dėlto, kad mes esame tamsūs ir tamsybėse gyvename. Negana to dar tur kęsti vargus ir tie, kurie jau supranta žmonių padėjimą ir žino visus įrankius, kuriais galėtų nuo pikto atsiginti, bet tais įrankiais negali naudotis, nes nedaleidžia tamsybės laikytojai, apgauna mus, kas tik gali ir nori. Argi mums tinka duotis apgauti?

Visi musų t. v. „ponai“, kurie mums nereikalingą darbą veikia, arba visai nieko neveikia, yra musų nevidonai, jie penisi iš neteisybės, o kas blogausia da mums pragaišti daro. Tai prieš tokius eina šiandieninė karė, kuri tik tada apsistos, kada pergalejimus ims viršų.

Bet kur juos padėti? ką su jais daryti? Ką mes turime veikti? — klaus ne viens iš skaitytojų.

Nieko mes šiandien negalime padaryti nieko neišveikiame, ir net didžiausiam neteisingumui ir paikumui pasipriešint atvirai neturim tiesos, nes musų šiandieninės spėkos yra labai silpnos. Tai mat kaip mes menki esame, mat kaip mes menkai pajiegiame. Jeigu netikim, pažiūrėkim akimis dvasios į Sibirą, į Gudijos pakampes, į visokius kalėjimus. Kiek ten brolių lietuvių nekaltai kenčia? O kiek tampa priverstais

išsidangyti į svetimas šalis, apleisdami tėvyne? Kiek jau paliovė kvėpavę (mirę), o vis daugiausia iš persekiojimo pasekmių. Prieš netiesą pakėlė balsą, bet tas balsas buvo nuslėgtas.

Bet ne nusiminkim! Mokslas ir vienybė tai mūsų galybė. Klysta kas mislyja, kad gana vienos vienybės, be mokslo žmoniško: vienybė be mokslo jokios galybės niekada neturės, nes tai rodo daugybę atsitikimų. Pirmutinis mūsų įrankis prieš pikta tai yra mokslas.*) Tas mokslas atidarys mums užrūkusias akis, parodys mums viską, kas yra paslėpta, o kas rodoma, kas naudinga, o kas blėdinga, dėlko gyvenam, dėlko turime gyventi.

Toks mokslas randasi mokslinėse, necenzuruotose knygose ir laikraščiuose, skaitykim juos, o daug gero rasime, ko mums reikia.

Kada apsišviesime, sueisime į vienybę, tuomet galėsime naudotis savo galybe, nes nebus priešų, o jeigu ir bus, tai visai menkai. Tada galėsime naudotis prigimtoms tiesoms, visais Dievo sutvėrimais, visais žmonių išradimais, galėsime drąsiai tarti: „kas vienam, tai ir kitam.“ O tai tada užstosime kelią vargams, nelaimėms, prispaudimams, nelaisvei ir ašaroms, tada linksmai paduosime viens kitam ranką, gelbėsime viens kitą ir ištraukę nelaimingą savo artymą iš vargų priglausim prie savo meilės liepsnojančios krutinės ir jaučiančios žmoniškumą širdies. Ir tikrai taip galėtume padaryti, jeigu visi dėl vieno gyventume, o vienas dėl visų, tikrai tada galės būti meilė, sutikimas, laimė, lyginai taip, kaip Kristaus mokslas reikalauja.

Liepuks.

Karvelis ir vanagas

(pasakėlė.)

Nusileido karvelis ant pievos, pamatęs grudelį, kapt prarijo, antrą, trečią prarijo . . . štai ore kažin kas sužė. Karvelis pritūpė prie žemės.

— Ar tik ne vanagas — pamislijo jis ir greitai pašoko ant kitos vietos.

*) ne tą vadinu mokslu, kaip tai išmokina ką nors veikti, kalbėti svetimų kalbų, amatų, bet mokslas, tai pažinimas visko, kas ant svieta yra, kas ištirta mokslo vyrų.

— *Stoi, stoi, ne uidiš ot menia!**) — klykdamas, šalyj karvelio nukrito vanagas.

Karvelis truputi persigando.

— Aš jau senei ant tavęs akį turėjau, — dabar neišliksi gyvas!

— Ką gi aš tau blogo padariau, kad tu teip iniršai ant manęs.

— Tu netikusį mokslą platini tarp karvelių. Supranti?

Karvelis mato: ar šaip ar teip blogai, — pasidrąsino.

— Teisybė, jūs, vanagai, to mokslo neapkenčiat. Mat, mes norim, kad visi paukščiai būtų lygūs, kad nebūtų nė ponų, nė muzikų, kad vieni kitų neskriaustų, kad būtų tarp paukščių meilė ir sutikimas!

— Palauk, tu kvaily! ruščiai perkirto vanagas karvelį: ar žinai tu mūsų įstatymus, bet kur tau žinot! tuos įstatymus rašė mūsų viešpats, Dievo pateptas. Tę vienoj vietoj yra teip sakyta: „Visus nesutinkančius su šiais šventais įstatymais gaudyt ir praryt!“ — Supranti, ką?

Karvelis prasijuokė iš tokių šventų įstatymų.

Vanago akis iš piktumo ėmė žvilgt.

— Mes prieš tokius nežmoniškus ir baisius įstatymus ir kovojam, gal jūsų įstatymuose yra da ir teip parašyta: „vieni turi be atsilsio dirbt, o kiti tik naudotis iš to prakaito?“

— Kas tau darbo! Tu maištininkas! Pasakyk, kas su tavim da daugiau skelbia tokį pat mokslą, kaip ir tu? — labai užpykęs klykė vanagas.

— Ar tau neužtenka manęs vieno, tu su savo viešpačiu nori praryt visą pasaulę! Nė vieno neišduosiu!

— Nesakysi?! teip šneki! Tuojaus aš tave gyvą prarysiu!

— Jei nori gali ryt, aš prieš tave pakol negaliu atsiturėt, nes neturiu tokio biauraus snapo ir aštrių nagų. Mane prarysi, atsiras dešimts tokių pat karvelių, kaip aš, ir platīs šviesą ir mokslą tarp paukščių.

— Kur lizdas tavo, *svoloč*?

— Sakau, kad nieko neišduosiu!

*) palauk. palauk, neištruksi man.

15
Vanagas mato, kad piktuoju nieko nepadarys su karveliu, paliko toksai švelnus, meilus.

— Žinai ką, brol?

— Na?

— Pasakyk, kur tavo lizdas, kokie draugai, vis-tiek mes sužinosim.

— Sužinokit, o manęs neklauskite!

— Jei viską išpasakosi, tai bus mažiau ir mums darbo, ir tau nuovargio. Jei tu viską prisipašysi aš tave sveiką ir gyvą paleisiu. Teisybę sakant, aš ir dabar žinau ir kur tavo lizdas ir draugus pažįstu.

— Tai kam klausi, kad žinai, eik ir praryk, aš žinau, ar prisipažįsiu ar ne vistiek gyvas neišliksiu, tik prisipažinęs kitiems pragaisti atnešiu.

— Kam teip reik kalbėti. Pakol aš buvau da jaunesnis, ir buvau pradėjęs platinti tokį pat mokslą, kaip ir jūs dabar čia, teisybę pasakius, nieko blogo ir nėra, gal ir labai geras tas mokslas, pasakyk man viską.

Niekam nė jokio blogumo nebus.

— Sakiau, kad nieko nuo manęs neišgausi!

Vanagas iš piktumo sudrebėjo, plunksnos pasišiausė. Akis paliko raudonos.

— Neprisipažinti, nebematysi šios pasaulės!

Šoko ant karvelio, įleido nagus į mėsą, su snapu kirto karveliui į galvą.

— Nebeilgai, jūs, vanagai, viešpatausit ant mūsų, greitai jau sutrupės jūsų prakeikta valdžia! — sušuko karvelis ir nusibaigė.

Laidokas.

I kovą.

Lietuviai, į kovą stokim

Su dvasia gryna, ramia,

Idėalo to jieskokim,

Kuris švieč' kovos gale!

Kovon stokim su skriaustojais,

Su brutališka spēka,

Su Tėvynės žudytojais,

Su gauja caro pikta!

Jie Tėvynę mus slopina,
Spaudžia, gnaužo jos vaikus;
Kalbą, papročius naikina,
Bočių palaikus šventus!

Su despotiška sauvalia
Trempia jie žmonių tiesas,
Peilį aštrų rėdo gavę,
Veria širdis mus' kietas.

Žmonių širdis sukruvintas
Kurstys pagiežos ugnis,
Skriaudos bus jiems atpildintos
Musų kraujas ant jų kris!

Spėju, kad neilgs kankinims
Lietuvos sunų dorų;
Trumpas sauvalings tvirkinims
Tarnų caro atkaklių.

Jug jau dvasios atgaivintos
Rosijos skaitlių tautų,
Ir jau dienos suskaitytos
Gaujos despotų piktų!

Tilvikas.

Žinios.

Iš Lietuvos.

Pravoslavijos platintojai. *Panemunėlis.* Zarasų pav. Kauno gub. Jau buvo rašyta „Uke“ N 3 apie Panemunėlio mokinio Kreinį. Čion turime pridurti apie jį da porą žinių, apskelbtų „Tėv. Sarge“ N 2-3.

Mokintojas Kreinis tankiai tyčiojosi iš katalikų tikėjimo ir apeigų bažnyčios, kunigas, girdi, kreipdamas į žmones klausia: „dama-li jepiskop“ (giedodamas „dominus vobiscum“), kiti gi jam atsaką: „niet, u Spiridona“ (et cum spiritu tuo) „Kyrrie eleison“ tai esąs ginčas tarp kunigo ir tarno, kunigas sakąs: „pereliexu“, o tarnas — „nepereliexesz“, kol neperginčijąs kunigas.

Škaplierius vadina „otriapočka“,*) o i jų vietą davinėja maskoliškus medalikėlius. Nuo Dominyko Juro iš Panemunio nutraukė škaplierius, numetė ant žemės ir kojomis sumindžiojo.

Tai mat kokiems „učiteliams“ katalikai pavedė savo vaikus! Gal jie nor savo vaikus i pravoslavus perkrikštyti?! jeigu jie to nor, tai geriaus butų išsyk kudikius i cerkvę nunešus ir tę juos apkrikštijus!

Kas brangina save, savo vardą, savo tikėjimą, kas myli savo vaikus ir nori iš jų ko gero susilaukti, tas privalo **neleisti i tokią mokyklą, kur mokina vaikus „učitelis“-pravoslas.** Kiekviens myli savo tikėjimą daugiau, ne kaip svetimą, ir gali kiekvienoj valandoj kištis i tikėjimo dalykus.

Žydų vaikus žemesnėse mokyslose mokina žydai, vokiečių vaikus — vokiečiai. Kodėl-gi lietuvių vaikus turėtų mokyti maskoliai-pravoslavai, o ne lietuviai-katalikai?!

Dėlto reikalaujime, kad žemesnėse mokyklose **vaikų mokintojais butų lietuviai - katalikai.**

Kol vaikų mokintojais bus „učiteliai“ - pravoslavai, tolaik ir mokyklos bus „pravoslaviškos“ ir i tokias mokyklas katalikai neprivalo leist savo vaikus, bet mokyti juos namie.

Išmintingi valščionys. *Vieksna.* Pradžioj šių metų, kaip rašo „Vienybė Liet.“ Nė 26, Vieksnių valščiaus „vibornieje“ (šaltyšiai) ant susirinkimo, sutarė, kad jų valščiaus užlaikomoj „narodnoj“ vaikai butų mokinami *lietuviško rašto* ir *katakirzmo* ir sustatė tam tikrą „prigovorą“. Tarpininkas (kamisorius) stengėsi paniekinti tą prigovorą ir atmesti, bet nepasisėkė. Vieksniškiiai susirinko antru kart ir da pridėjo prie „prigovoro“ senojo, kad jeigu ant kitų metų valdžia nepradėsianti mokint vaikų lietuviškai, tai jie panaikysią „narodnąją“, kaipoj jiems nereikalingą“.

Tokiu pat budu reikėtų elgtis ir kitiems valščiams. Beto valščionis Kauno gub. turėtų reikalauti, *kad vaikų mokintojais butų ne pravoslavai, bet katalikai* — teip kaip yra įvesta Suvalkų gub. ir visoj Lenkų karalystėj.

Staciatikių giesmės bažnyčiose. Suvalkuos, kaip ir Senapilėj per caro šventes katalikų bažnyčioj baigiantės mišioms už carą mokintiniai gimnazijos visada giedodavo ant vargonų

„Bože caria chrani“! (Dieve, carą gink!) Per vieną caro šventę Suvalkų klebonas liepė užrakint vargonus ir neleist tę gudiškų giedorių, o parapijonims baigiantės mišioms užgiedoti savo giesmę.

Kitą kartą klebonas teipgi liepė užrakinti vargonus ir pats išvažiavo ant tos dienos.

Nuo to laiko gimnazistai jau nebegieda štačiatikių giesmių mus bažnyčioj.

Vertėtų ir Senapiliečiams išnaikint tą giesmę. *Medelis.*

Ar teisybė? № 127 maskoliško laikraščio š. m. „S.-Peterburgskija Viedomosti“ aš radau telegramą iš *Kauno*, kad 11 (24) gegužės tenai buvęs švenčiamas pernešimas iš *Požaisko* (Kauno pav.) maskolių klioštoriaus į Kauno tvirtynės „soborą“ stebuklingo paveikslo Motinos Dievo, *garbinamo pravoslavų ir katalikų*. Nusistebėjau perskaitęs: tai argi ištikrųjų jau turėtų pas mus pravoslavai ir katalikai tuos pačius stebuklingus paveikslus ir garbintų?!

Pasakojo mą viena senutė, kad maskoliai atėmę Kaune nuo katalikų koki-tai stebuklingą paveiklą ir nusigabenę sau į cerkvę, kad paskui mus žmonės geriaus priviliot į cerkvę ir ištraukt iš jų į savo kišenę kiek pinigų.

— Jei kas tikrai žino, kaip tę su tuo paveikslu atsitiko, teparašo.

Pilypas.

Ginkime kapus! *Eiriogala* (Kauno pav.) 20 d. rugp. iš nakties ant katalikų kapinių rado žmonės ant suoliuko prie maskoliško kapo šioki parašą, labai aiškiai parašytą: „neduokim, vyrai, maskoliams nors ant mūsų kapų žemės“. Sako tą dieną anksti iš ryto važiavę du ponu, apžiūrėję kapus ir pažadėję pasirupinti, kad maskolių nebeleistų ant kapų. Tik žmonės patį turėtų susiprasti, kad svetimi nemindžiotų ir nešmeižtų jų kapų. Jei mes teip apsileisim ir vis tylėsime, tada maskoliai nustos savo cerkves statyti, bet pario gliš mūsų bažnyčiose kur kertėje savo altorių ir bešukaus tada po mūsų bažnyčią rusų popai. Neapsileiskim, vyrai! Tenusiperka rusai sau skyrium kapinės ir tenešmeižia šventos mūsų žemės.

Atgalainis.

Atviras teisybės pardavimas. Prieš koki treją metų rundas buvo atkėlęs į Staropolę arba Mariampolę ant susivažiavimo teisdarių už prezesą nekuri sumaskolėjusių vokietį

Šteina, kuris labai greit pasirodė smarkiu ir drąsiu kyšių ėmiku. Pas jį bylas laimėdavo tik tas, kas jam pinigą duodavo. Ėmė jis visaip, ir daug ir mažai, kaip pasisekdavo. Pas advokatus jau beveik nereikėjo žmonėms kreiptis, nės prezidentas papirkti buvo pigiausias ir laimėjimas bylos buvo beveik tikras tada. Kad parankiausias butų kyšiai gaudyti p. Prezidentas įsitaisė Staropolėje ir jos apygardoje savo agentus, daugiausiai žydėlius. Kur rasti tuos agentus, visam svietui buvo žinoma, ak ir tie žydėliai visai su tokiais savo gešeftais nesislėpė. Na ir ėjo dalykai p. Šteino ir kompanijos per kelis metus puikiai. Prezidentas plačiai gyveno. Visi matė, kad jis pinigų išleidžia tris kartus daugiau, neg jo alga išneša, visi žinojo, kad kyšius ima. Ale nė jo Varšavinė vyriausybė, nė prokuratoriai nieko jam nesakė...

Bet štai žiemą 1902 metų paplito po Staropolę maskoliški spaudinti lapeliai įtalpos tokios:

„Atviras teisybės pardavimas!

Turin garbę pranešti guodotinai publikai, kad Staropolėje tapo mano įvestas atviras teisybės pardavimas. Agentai mano toki ir toki (paduota adresai kelių Staropolės žydėlių, prezidento buvusio sekretoriaus pagelbininko ir Vaitkevyčiaus iš kaimo Lašinių, ukininko-lietuvio). Užmokestis prieinama, nuo 1 iki 100 rublių

Su guodone Prezidentas fon Štein.

Tuojaus, žinoma, plačiai tasai dalykas pagarsėjo. Varšavinė sudų valdžia, vyriausias prezidentas Varšavos sudų palatos Aristovas, patsai didelis kyšių ėmikas, norėjo tą dalyką niekais nudėti, bet Prokuratorija padarė tyrinėjimą. Iš pradžių vedė tą dalyką pusprokuratoris Samochodskis, žinomas Vonsiačkio draugas; šits ne tyrinėjo, ar teisybė tuose lapeliuose parašyta, bet tik, kas galėjo juos išleisti. Nesuradęs kaltininko pranešė savo vyriausybei, kad tuose lapeliuose grynas melas, keno jie išleisti nežinas, tik menas, jog jie iš Tilžės paeina. — Na, rodės, prezidentui Šteinui viskas gerai pasisekė, jau buvo žmogelis nurimęs ir varė vėl savo gešeftą po senovei. Ale Suvalkų apielinkės sudo prokuratorius p. Popovskis (žmogus doras), neišsitikėdamas Samochodskiui, pats pradėjo tą dalyką tyrinėti ir atrado neuzilgio visą teisybę — nekurie liudininkai su smulkmenomis išpasakojo kelis tikrus atsitikimus, kaip p. Šteinas paėmęs nuo jų ir nuo kitų pinigus už bylas. Tada prokuratorius tuojaus

nukeliavo pas Šteiną ir pasakė, kad jam išpuolą pačiam pasiduoti į dimisiją, kitaip turėsiąs po sudu eiti. Nebuvo ką daryti, turėjo p. fon Šteinas, tikras valstijos dumčius prezesas Starpolės teisdarių susivažiavimo, nustoti riebaus kąsnio. Išvažiuojant kokiam-nors stambesniai činovnikui jo draugai, sumetę pinigų, išleistuves pakelia, bet su Šteinu nieks nė atsisveikint neatėjo. N.

Žemskių sauvalė. *Naumiestis*, Suv. g. Vasario mėn. per turgų viens žmogelis pardavė žydai vežimą malkų ir iškrovęs jas, kur buvo nurodyta, nuvažiavo.

Žmoguiui nuvažiavus žydas atrado priekabę, buk žmogus blogoj vietoj malkas išmetęs, išėjo į miestą, pasėmė žemskį, susijieškojo žmogaus arklius ir be žmogaus žinios važiuoja draugė su žemskiu nuvežt malkas į kitą vietą.

Pamatę žmonės, kad žyds su žemskiu važiuoja ne savo vežime, sustabdė juos kaipo vagis. Pakilo didelis triukšmas. Neužilgo atbėgo ir arklių savininkas ir susirėmė su žemskiu. Neapsėjo be keiksmų.

Žemskis ant galo areštavo žmogelį ir nugabeno jį į policiją (magistratą). Tokiu budu žemskis, pats budamas kaltu dėlei sauvalingo apsėjimo su svetimais arkliais, pats padarė sudą ir žmogų sulaikė (areštavo). *Žaibas.*

Policijos rusesčiai parubežėj. Žandarų vyresniejie prisakė *Naumiesčio* (Suvalkų gub.) žandarams gerai prižiūrėti einančias ir pareinančias nuo Vilkaviškio vakzalo kariatas; liepta net išklausinėti važiuojančių, kas jis do per vienas, kur ir iškur važiuoja. (Policija netur tiesos traukti „sledstvą“ — reik pirmia nusikalsti. Red.) Tokia tvarka yra įvesta dabar ir kitose parubežinėse vietose.

Vyrai, neduokit išivyrant tokioms biaurioms tvarkoms! Raukit jas laukan, kolaik da diegų neįleidusios giliai!

Parapijonis, susipraskim! Šakiai, Suv. g. Męs turime dabar už prabaščių K. Kurą. Tas paėmęs gaspadorystę ant savo rankų ant pat pradžios pasakė parapijonims keletą labai graudingų pamokslų, kad Dievo namai suvis apleisti, kad nesirupina apie išganymą savo dušių, ir ant galo prisakė neštie aukas pataisymui to griuvančio dievnamio.

Mės. pamatę reikalą, o išdalies dar išgązdyti tuojats ant pirmo meto sumetėme porą tukstantėlių rublių. Bet kas išto pasirodė?! Ugi skindelias užlopino bažnyčios stogą. (vertė ant 75 rub.), o už likučius išgrąžino savo pakajėlius iš vidaus ir iš lauko, prisidirbdino visokių gražiai raudonai išmuštu sofų kedžių, pastatė prie klebonijos naują prieangį, briunai nudažė... Ant kito meto vėleik prisakė nešti aukas.

Šįmet mės vėl ant poros tukstantėlių sudėjome... Ir kas išto pasirodė?! pasirodė tas, kad už porą tukstantėlių (da ir magaryčias geras davė) nusipirko sau gražų gyvenimėlį!

Vyrai, susipraskim!. Mės kas mėtą galėsime dėti ir duotie pinigus ant pataisymo bažnyčios, ir mums pinigus bededant bažnyčia kada-nors visai sugrius. Jeigo norime bažnyčią taisyti, tai argi jau negalėtume ir mės patis vestie tą dalyką ir pinigus surokuot, argi negalėtume mės kitoki kasierių apsirinkt, nes tokiu budu pasielgdami mės nieko gero nesulauksim. Urbanavyčia, susirinkęs pusėtinai skatiko, nusipirko „pleciną Alvitę ir pats tę iškeliavo, o šitas už poros metų gali pasektie jo paveikslą! Rinkime pinigų šitas prabaščius pralenkė savo pirmtakunus: už krikštą pirma ėmė 30 kap., dabar 75 k. užsakai buvo 50 k. šitam 75 — 100, mišias anie atskaitydavo už rublį, o šitas be 2 rub. neskaito, giedotas anie pagiedodavo už 1 r. 50. k. o šitas negieda be 3 r. „želavas“ anie atlikdavo už 3 r. šitam reikia 4 r. o šliubas, pagrabai, ir kitos šventenybės, vis dusyk tiek prekiauoja. Argi tai neskriaudimas! argi tai nelupimas!

Broliai, susipraskim, kol da laiko turim. *Parapijonas.*

Neranda teisybės! *Kaimelio* parapija (Naum. pav.) veik sukilo prieš žvėrišką pasielgimą prabaščiaus Slivincko su parapijonais. Visas ermyderis iškilo dėlei tulų bažnytinių mokesčių. Mat kunigas Slivinckas didei apsunkino kaimeliečius su Dievo garbe ir pagimdė nesutikimą: parapijonis rašė ir siuntė jau kelis kartus vyskupui prašymus, du kartu ir patis buvo nuvažiavę į Sienus su prašymais, puolė ant kelių prieš vyskupą, kad duotų jiems kitą prabaščių, bet nieko iš to neišėjo. Dabar kaimeliečiai padavė prašymą svietiškajai valdžiai — pažiūrėsime kas iš to išeis.

Velnio knyga. Gelgaudiškėj (Naum. pav.) pas pirkli Žilių, pasirodė praeitą metą kokia tai knyga. Žilius truputį paskaitęs nusinešė ją pas prabaščių, tas pažiūrėjęs liepė neštis pas jaunąjį Biskį (tokia pravardė), o tas paskaitęs prie akių Žiliaus tą knygą įmetė į pečių. Kas tos knygos per vardas ir iškūr jį atsirado, negalėjau aiškiai išklausinėtis, tiksliai tiek žmonelės pasakojo, kad kunigėlis pasakęs šiteip: „kas tą knygą savo rankomis dasilytėjo, tas gali dar pas bile koki paprastą kunigą gautie išrišimą, o katras ją truputį paskaitė, tai toksai tik pas vyskupą gali apturėtis atleidimą, o kuris tą knygą visą perskaitytų, tai turėtų keliautis į patį Rymą pas popiežių“.

Kam reik lietuviams lenkiškų evangelijų?! Šakiai. (Suv. g.) Čionai nuog senovės skaitoma yra lenkiška evanelija. Šiandien jau nėra nė vieno, senei išnyko tokie, ką nemokėtų lietuviškai, bet Šakių kunigėliai dar vis nesiliauja lenkiškai posmavę o da kaip ir kitur nuvažiavę paposmuoja. *Sintautai* kol gyvi negirdėjo lenkiškos evanelijos, tik šįmet Šakių kunigas Antanas Kudirka nuvažiavęs ant vieno „atpusko“ pasakė jiems „ima orca“. *Lukšiuose* ir seniausi žmonės neatmena, kada buvo lenkiška evanelija, tiksliai bus jau penki metai, kaip kunigas Brazauskas įvedė ir pas juos „ima orca“. Sako Zyplių grapas Potockis vieną kartą pasiprašęs prabaščių ant pietų ir gavęs už tai . . . „ima orca“ *Karabelninkas.*

Tamsybės apaštalai. Alsėdžiai, Kauno gub., Telšių pav. Šįmet 28 d. liepos Eidimtas klebonas per pamokslą draudė skaityti lietuviškas knygas ir laikraščius, sakydamas, jog anas sutaisą žydpalaikiai ir bedieviai. Jam labai nepatinka apšvietimas. Tą pačią dieną jis sakė, kad esą mokslų niekam nereikia, kad tiksliai reikia rupintis apie dušios išganymą, o kitkas — tai esą niekai, išmislai „suštalvių, bedievių“ . . .

Nežinomas.

— Teko mą išgirsti griaudingą pamokslą kunigo Šereivos, Tirkšlių kamendoriaus (Telšių pav.). Teip mažiau-daugiau sakė kun. Šereiva: Visi tie, kurie užsiima svietiškais mokslais — tai niekšai! Visi tie, kurie platina moksliskus raštus „brošiurkas“ — bedieviai! Atstumė juos ponas Dievas nuo savęs ir jiems vieta pekloj. Mums, krikščionis - katalikai, visas mokslas tai „Dešimtis Dievo Prisakymu“! Jeigu kas jieško

daugiaus mokslo, tai gyvulys! visas svietiškas mokslas — tai velnio mokslas! ir tt.

Anot k. Š., pakanka geram žmogui mokslo pasemto tik iš „Dešimties Prisakymų“, tai išeina, kad visi mokslo vyrai — vis tai yra niekšai ir jų mokslas, yra tai velnio mokslas. Tai taip išeina, kad Niutonas ir Kopernykas, kurie mokė, kad saulė stovi ant vietos, o žemė aplink ją sukasi, — tai tie ir velnio vyrai, o ne mokslo. Visi vėl tie, kurie tyrineja gamtą ir išskaito saulės bei mėnesio tekėjimą ir užtemimus — vis tai yra niekšai: ir kas perkasi sau kalendorius, norėdamas žinoti, kada stos jaunas mėnuo, taip-pat niekšas. Ant galo vyskupas Baranauskis, garsus netik savo šalyj, bet ir tarp svetimtaučių, kaipo piliolilogas (tyrinėtojis kalbos) ir kaipo matematikas, pagal k. Š. ir jis būtų paklydęs, velnio mokslu užsiimęs!

Bėgunas.

Gina giesmių žargoną. *Alsėdžiai*, Telšių pav. (Kauno gub.) Pernai keletas vaikinų nuėjo prie savo klebono Eidimto prašytis, kad leistų giedot „Šventas Dieve“ ir kitas giesmes grynai lietuviškai. Tai labai nepatiko klebonui. Jis išbarė juos ir išvadino net piemenimis: „eikit, sako, kiaulių ganyt, o ne žydiškus žodžius į šventas giesmes brukti!“

Tai mat, lietuviškus žodžius vadina „žydiškais“, o lenkiškus bruka lietuviams kaipo lietuviškus — turbūt nor padaryt iš lietuviškos kalbos „žargoną“!

Nežinomas.

Klebonas - grapo tarnas. *Gelvonis*. (Giedraičių džiakonystės). Mažai jau šiandien berasi tokių parapijų, kame patis parapijonis būtų taip niekinami, kaip Gelvonise. Visi parapijonis beveik be išėmimo supranta ir kalba lietuviškai, bet klebonas Krinskis viską varo lenkiškai. Ant žmonių jis visai nepaiso, daboja tik daryti tai, kas patinka geriausiam jo parapijonui grapui Plioteriui. Šis žmogus, matyt, kunigui brangesnis už visus parapijonis, nės tik jo norus ir žingsnius daboja mūsų klebonėlis. Neveizint ant to, juog jau pilna bažnytelė buna prisirinkus žmonių, jis neišsina suman pirmiaus, iki nepamatys grapo atvažiuojant į bažnyčią. Jeigu grapas užmano kuomet peranksti atkeliauti, tai jis nelaukdams parapijonų paskubin sumą atlaikyti. Taip išveizi, tarytum klebonas pastojęs yra ant tarnystos grapo Plioterio.

Męs jau nesykį skundėmės vyskupui ant savo klebono, prašydami, kad mums duotų kunigą lietuvį. Bet vyskupas mus neišklausė. Pernai klebonas buvo užmanęs rinkti pinigus baltinimui ir pataisymui bažnyčios lubų. Žmonės nešė ir dėjo, kiek galėjo. Lubos tapo pataisytos, bet klebonas paliepė parapijonams nueiti dėkavotų grapui, nes buk už jo tik pinigus liko viskas pataisyta.

Dar pradėjo rinkti įtaisymui geresnės bažnyčioj aslos, bet nekurie iš mūsų atsisakė, sakydami: „kur-gi, kunigėli, dėjai mūsų pinigus, sudėtus luboms: šias jug, kaip patsai sakai, įtaisė grapas, todėl anie mūsų sudėti pinigai tegul jau eina įtaisymui“. Klebonas pyksta, rugoja, bet ką-gi darysi, kad patsai kaltas. Po teisybei tai parapijonis visai nieko neprivalo duoti, nes klebonas tarnauja nevisai parapijai, o tik vienam grapui — tai tegul vienas ištaiso bažnyčią.

Vanagėlis.

Lietuviški parašai. Daug kartų esu važiuęs keliu iš Plungės (Telš. p.) į Mažeikius, bet tik ši kartą pasivedė patėmyti, kad ir mūsų šventa Žemaitija prisided prie darbo su žadinti miegstančius žmones ir apšviesti tamsius žemaičius.

Ant kryžkelio (10 viorstų nuo Plungės) prie stulpo buvo primuštos lentikės su lietuviškais parašais, rodančiais, kur koks kelias ein, o ant vienos lentikės buvo dar prirašyta: „Broliai žemaičiai, kilkit!“ Matyti, kad čia mūsų kraštas.

Daug esu matęs lietuviškų krautuvių, vienok niekame nemačiau krautuvės su lietuvišku parašu. O Tirkšliai (netoli Mažeikių) tur krautuvę su ilgu lietuvišku parašu. Koloniališką krautuvę uždėjo žemaitis Meižys. Šeimininkas užprašo savo brolius lietuvius tame paraše eiti prie jo pirkti gerų tavorų. Pėdomis Tirkšlių žemaičio tegul ein visi tikri tautiečiai.

Jurgis Baublys.

Naikinimas atlaidų. *Griškabudžio* (Naum. pav.) prabaščius Marma Barzdų koplyčioj uždraudė dvejus atlaidus. Pirma budavo šešeri atlaidai, o dabar teliko tik ketveri per metus; paskui uždraudė, nežinia dėlko, laikyt per mišias nabašninką koplyčioj. Už pagrabus, jungtuves (šlubus) ir už visokius daiktus vis jis daugiau ima, ne kaip kiti prabaščiai.

A. Žioplelis.

Spektakliai 3 d. rugpiučio nedėlioį iš vakaro, kaime P. pas ukininką N. buvo lošta „Velnias spąstuose“. Žmonių ant to spektaklio susirinko į pusšimtį.

Geriau iš visų lošikų, lošė ponas Am-s (žydą Šmuilą). Gerai teip-gi buvo lošta rolė Tupio ir Magdelės; tik Tupienė tankiai milijosi ir ne visai bobiškai apsiėjo, bet tai nelabai puolė į akį, teip kad ne visi nė suprato.

Po spektaklio visi suėjo į stubą (lošė klėtije), ir aš su savo keliais draugais nuėjau. Nueinam, ugi žiurim, stuboj stalai nutaisyti ir ant stalų visokių valgių ir degtinės apdėta.

Po tų naktiečių rinko pinigų ant labdaringų siekių. Ant ko jie bus apversti mą neteko girdėti.

Po rinkimo buvo deklamacijos ir dainos. Dailiausiai deklamavo ponas Am-s, paskui deklamavo ir dvi merginos, o da teip dailiai, aiškiai.

Teip smagu ir ramu mą buvo tą naktį kad toks burelis šviesių žmonių susirinkęs teip smagiai padainavo ir tokias eiles perpasakojo. Kada pradėjo švisti, išvažiavau namo, visas linksmas kad tą naktį daug visko mačiau ir girdėjau, ko buvau likšiol nematęs.

A. Ž.

— 6 rugsėjį buvo net 3 lietuviški naminiai spektakliai: vienur lošė „Amerika pirtyje“ kitur — „Valsčiaus sudas“, trečiur — „Velnias spąstuose“. Lošia dabar vieni sodiečiai. Yra įsitaisiusios net kelios sodiečių trupos. Žmonėms „tos komedijos“ labai patinka. Butų gerai, kad tie spektakliai kuoplačiausiai išsiplatintų po visą Lietuvą.

Pl.

Saugokitės kalėjimo sargų! (Čia kalbu apie Suvalkų rėdybą) nes jie yra prisiekę šnipinėt ir išdavinėt kalinius. Jie moka prie kiekvieno kalinio prisigerint ir iš jo ši-tą ištraukt. Jie apsimą laiškėlius nešiot, žinoma, atsiplėšia ir perskaito. Nuo žmonių, atėjusių atlankyti kalinį, teipgi gudriai viską išklausinėja. Visur jie stengiasi parodyt save akise žmonių tikrais „geradėjais“. Pinigus, kuriuos žmonės atneša kaliniui, daugiausia sau pasilieka. Geriausia pinigus duot ar siųst per viršininką kalėjimo, kuriuos jis įtraukia į knygas.

Valdžia tyčia laiko katalikus-lietuvius sargais kalėjimo, kad turėti gerą naudą iš to. Burliokams kaliniai neišsitikėtų ir su jais atsargiau elgtųsi.

Kalinys.

Kratos. Pabaigoj rugjučio mėn. du mažesniejie Vilkaviškio žemskiai ir vyresnysis Kaminskas, pasiėmę šaltyšių Skinkį, jieškojo *Gudeliųos-Padvariuos* (Vilkav. pav.) šaudyklės pas ukininką Žementauką. Radę truputį parako ir šių metų kalendorių, užėmė Kaminckas šaltysių. „Kaip tai tu, sako, leidi lakyt savo sodžiuj tokius užgintus daiktus! Jei ir toliau neprižiurėsi, kaip reikiant, ant tavęs puls bėda“!

Matai, jau ir šaltyšius nori tie maskolberniai paverst i policijantus, šnipukus... Jie vieni jau nebeapsidirba. Gera da, kad ne visi mūsų šaltyšiai jau tokie kvailiai — nelabai teklauso tų „ponulių“ pasakų.

— 25 d. rugpiučio buvo krata *Pilviškiuse* (Senap. pav.) pas daktarą A. Grinevyčių krėtė Senapilės žandarų viršininkas Tarasov delei Gr. laiško, rasto per kratą pas d-rą St. Matulaitį. Raste nieko nerado. *Pl.*

— *Punė* (Trakų pav.) Žiemos laike po Kalėdų pas Punės kleboną Paukštį keletas žandarų su savo kapitonu darė kratą, jieškojo lietuviškų knygų. Bekrėsdami kleboniją rado keletą „šaltinių“ ir kitokių dvasiškų knygelių, bet jų kapitonas neėmė: sakė, kad jos i jį ne prigulinčios. Teip viskas ir pasibaigė. *Gerulis.*

Atsišaukimai. *Kriukų* miestelyj atrado du atsišaukimu (kuriuos? *Red.*) pamestu ant klebono kluono; juos rado žydėl-kėlės ir parnešė tėvui silkėm suvynioti. Žydėlis vartydamas negalėjo perskaityti, padavė vienam vaikinui tuos laiškus. Tas perskaitė balsu. Čia buvo ir viena boba ir felčeris. Felčeris tuo davė žinią uriadninkui, kuris be jokio daleidimo vyresnėsės policijos pats padarė kratą pas tą vaikiną. Paskui atvažiavo asesorius iš Joniškės, paklausinėjo ir išvažiavo. Jau buvom užmiršę, tik štai už poros mėnesių atvažiuoja žandarų pulkauninkas, prokuroris ir visi šunes mažieje. Žmėnės sakė, buk mieravę žingsnius nuo špitolės lygi tai vietai kur atrado atsišaukimą. *Kv.*

— Prieš šv. Oną *Griškabudžio* apygardoje (Naum. pav.) ant vieškelių buvo išlipinti atsišaukimai. „*Kas turi ausis teklauso?*“ Atsišaukimai buvo prilipinti daugelyj vietų pakelėse ant stulpų su gudiškais parašais ant pačio erelio. Pajutę tai žemskiai, keikdami išlėkė iš *Griškabudžio* ir, nuplėšę blekes,

nugabeno į kanceliariją. Jkišiol 2ta jų nesugrąžino. Gal tuo tarpu atsiras kas, ką parupis lentas su lietuviškais parašais —
 būtų gerai. S T.

— Atlaidų dieną (21 liepos), važiuodami Kalvarijos vieškelio į Sėdą (Telšiu pav.), žmonės matė ant štulpo netoli nuo Sėdos atsišaukimą: „*Broliai Lietuviai ir Lietuvaitės*“.

Kunigas — judošius. *Smalėnai* (Suv. g.) „Ukinike“ N 1, korespondencijoje „Naujas pranašas“ buvo rašyta apie kunigo Žubrio pamokslą. Toji teisinga žinia, pakliuvus nežinia kokiū budu į jo nagus, baisiai jį užrustino: mat teisybė, kaip sako žmonės, akis bado.

„Tai darbas to šuns vaiko mokintojaus, kas daugiau rašinės!“ — mąsto klebonas: „palauk, aš jį“ ... Neilgai mąstęs Žubris ir skundžia pradinių mokyklų direktoriui, mokintoją Burbą buk ans esąs „litvomanu“, skaitęs lietuviškus laikraščius ir į juos rašęs. Negana to, jis šmeižia jį prieš žmones, vadinamas „bedieviu“, ištvirtėliu ir t. t. Tai kokiais darbais užsiminėja Smalėnų klebonas! Gražu ir padoru, nėr ką! L.

Lietuviai svetur.

Londonas. Silvertown'o Lietuviškas Kliubas laikė ypatingą visuotiną Susirinkimą subatoje 16 d. rugpiučio. Susirinkusių skaitlius buvo neperdidelis — apie 50 — 60 iš viso. Pirmsėdžiu buvo aprinktas p. Salamonas Janušaitis, kuris po atvėrimo susirinkimo davė balsą p. K. Pilėnui, Kliubo sekretoriui.

Paskutinis kalbėdamas apie Kliubo stovį nurodė, kad nors sąnarių skaitlius ir yra gana didelis (apie 200 sąnarių,) bet materijališkas jo stovis ne kas-žin koks, kadangi šiuomi tarpu iš priežasties bedarbės daugelis žmonių neatlanko kliubo, o tie vėl, kurie atsilanko, negali per mierą praleisti pinigų, nes tuomet nuskriaustų savo šeimyną — pačias ir vaikus. Po tikrai-gi teisybei kliubas tas turėjo stovėti daug geriau, negu jis stovi. Jeigu pažiūrėsime į praeitį, tai nesunku bus suprast, kodėl teip atsitiko. Nuo dienos uždėjimo kliubo, t. y. beveik per 12 metų kliubo egzistavimo, sąnariai jo neturėjo jokios kontrolės: per visą tą laiką viešpatavo jame tik jo savininkas

— kliubo gaspadorius. Sąžniai gi, kurie kliubą užlaikė, turėjo tik vieną apgailėtiną tiesą pragert prie bufeto savo pinigų, bet neturėjo jokios tiesos žinoti, kam ant naudos jų sunkiai uždirbti pinigėliai nueina. Toks viešpatavimo budas arba carizmas ir nedaleido kliubui materialiai pasikelti, nes visas dingdavo bedugnyje kliubo savininko kišenių. Bet dabar — ačiu žmoniškumui p. K. Gražulio (dabartinio gaspatoriaus) — kliubas perėjo į rankas pačių sąnarių. Taigi, jeigu tik pats sąnariai mokės elgtis ir supras, kaip jį reikia valdyti, tai be abejonės trumpame laike kliubas pakils ir pinigų, t. y. pelną nuo parduotų gėrimų galės sunaudoti pagerinimui savo reikalų, o ne kaip ikišiolei — subrukti viską į kišenių kliubo gaspatoriaus.

Po kalbai sekretorius užmanė laikytis dienos rėdo, kur ant pirmo punkto buvo perrinkimas Komiteto. Ant vietos pasiliko penki seni, o 7 sąnariai liko nauji išrinkti.

Toliaus buvo kalbėta apie stovų kliubo kasos. Čia išsiskuto tulas M. Bendaravičia ir pradėjo šiaušti prieš sekretorių, nes, girdi, mums čia mokintiesnių žmonių nereikia, kadangi visi tie „mokslinčiai“ su savo dailioms kalboms tik žmonėms galvas susuką. Paskui pradėjo plusti ant Janušos buvusio gaspatoriaus kliubo, o kadangi p. Gražulis stovi su anuo giminytoju, tai velijo Gražulį prašalinti: reikia girdi, tą „pamiliją“ visai iš čia išvyti. Vietoj pritarimo pirmsėdys paprašė priešgynį Bendaravičią, kad šnekėtų apie reikalą. Kadangi B. jau biski užsipylęs nenorėjo nutilti ir vienval pludo, tai tuli sąnariai padavė užmanymą, kad jis būtų prašalintas iš kliubo. Priešais šitą užmanymą atsisaukė tik 3 balsai, dėlto daugumu balsų tapo B. iš kliubo prašalintas. Po ermyderiui tapo apgarsintas stovis kasos: gryo uždarbio buvo 3 svarai ir 11 šilingų.

(28. d. rugpiučio)

Augštaitis.

Iš svetimų šalių.

Maskolija. 11. d. rugpiučio tapo pašautas į kaklą Charkovo gubernatorius Obolenskis. Suimtas šovikas užklaustas, kas jis per vienas, atsakė: aš — sąnarys „Skyriaus Kovos Social- Maištiesiosios partijos“; man buvo liepta nužudyti Charkovo gubernatorių, kaip vyriausią užtarėją smarkaujančios

valdžios, dėlei tų piktadėjųščių, ²⁹ kuriuos jis yra padaręs malšindamas sukilusius ukininkus. — Musų Partija šaukė į kovą ukininkus ir musų doriška pareiga apginti juos nuo sauvalės ir prispaudimo augštesnės valdžios.... Žudymą musų partija laiko už negerą kovos inagį, bet koliaik valdžia neleis platyt šviesą ramiais keliais, koliaik žmonės negalės apsiginti nuo sauvalės ir prispaudimo valdžios, tolaik musų partija nepadės savo ginklo Obolenskis pats apsudijo save ant smerties, kada liepė be susimylėjimo plakti rykštėmis ukininkus, o caras užtvirtino tą sudą, pagirdamas jį už tokius darbus... Musų partija išaiškis žmonėms priežastis užpuolimo ant gub. Obolensko.

Musų atsišaukimuose ir laikraščiuose galėsite rast viską.

— Caras radęs ant savo rašymo stalo nuo Vyriausio Maištinkų Komiteto, gromatą kurioj buvęs išreikštas grumzdimas: „jei da ilgiau bus kankinami nekalti žmonės, tai pagieža pasikreips tiesiog ant caro.“ Pašauktamjam Vidams Dalykų ministeriui caras pasakęs: „Kam yra ministeris Vidaus Dalykų ir kam išle džiama 100 mil. rublių ant metų užlaikymui slaptosios policijos, jei keli jaunikačiai gal man tokias tyčias daryti“!...

Atsirado nauji rupesniai, kaip apginti carą.

L. Tolstojus, garsus Maskolijos raštininkas, kaip paneša „Vienybė L. № 38, nusiuntęs 2 ministeriams (vidaus Dalykų ir Justicijos) protestą dėlei valdžios persekiojimų. Tame proteste jis tarp kitko rašo: „aš stačiai apreiškiu, jog niekad nepaliausiu daręs tai, ką valdžia skaito pavojingu, aš visada darysiu tai ką aš laika už savo pareigą prieš Dievą ir prieš sąžinę... Aš išrandu, jog daug teisingiaus bus, jei jų nubausite mane, o ne tuos kurie išpažįsta mano mokslą“

Nežiurint ant tokio drąsaus atsiliepimo, ikšiol valdžia neišdrįso padaryti ką nors pikto Tolstojui. — O valdžia turi didelę kariumenę, daug kalėjimų, Sibirą!!... O visgi ji jaučiasi silpna prieš spėką dvasišką!!

— Caras dovanuoja kaltes nubaustiems studentams: vieni tapo paleisti iš kalėjimų kitiems (apie 100) tapo leista grįžt iš Siberijos. Visi galėsia rudenį vėl į universitetą įstoti. Bet daugelis išsiųstųjų į Siberiją, kaip rašo „Nauj. Liet. Ceit.“ N. 73, atsisakę naudotis iš caro malonės ir pasilikę Siberijoje.

Prancuzijoje tapo uždarytos klištorijų mokyklos. Dėlei to vietomis girdėt tarp žmonių rugojimai, atsitinka priešgyniavimas ir nerimaščiavimas.

Visokios žinios.

Nauji kareiviai. Pagal caro paliepimą šimet į kariumenę taps paimta: iš Kauno gub. 4187 vyrai, iš Vilniaus — 4335, iš Gardyno — 4306, Minsko — 6860, Vitebsko gub. 4433 vyrai. Pernai iš Suvalkų gub. buvo liepta paimt 1830 vyrų; skaitysiau, kad ir šimet tiek-jau paims. Taigi tik iš šitų šešių gubernijų taps paimta 25951 naujas kareivis. Ir jiems lieps šaudyti į sukilusius baduolius ukininkus, į savo brolius-darbininkus, į studentus!.

Vyrai, kiek galėdami, platinkime susipratimą tarp šitų kareivių! Imant juos į kariumenę, stenkimės šplatinti tarp jų atsisaukimus, knygeles! Nepraleiskime geros progos!

Stebuklingas asvienis. Laikraštis „Ruskoje slovo“ (16 d. vasario) rašo, juog gyventojai miesto Mariupolio apėjo stebuklingą asvienį (asilą). Vanduo, kuriame tas asvienis pamirko savo snukį, darosi stebuklingas ir išgydo nuo visokių ligų. Netiktai miestiečiai gydosi tuo vandeniu, bet atvažiuoja žmonės nuo šešių, septynių mylių stebuklo jieskodami.

Lietuvoje tokio asvienio dar nieks neapėjo, užtat pilna, ypač Kauno gub., stebuklingų Juozapėlių, Antanėlių, vokietkų, vengrų, kurie daro tokius-pat stebuklus, kaip ir ans asvienis.

P. A

Vardan teisybės.

Ant 24 ir 25 pusl. „U-ko“ N. 3. Kurmis kritikuoja Diego koresp., kurią Red. tik iš dalies atkartoja.

Ten Kurmis sako: „nepatiko Diegui, kad pralotas baudė vyrus, kad nepadoriai su mergoms apsieina“. Ant to nestosiu į ginčą nė su Diegu, nė su Kurmiu, nėt nė su pačiu pralotu. Tiesa, iš to, kad vyrai „nepadoriai apsieina su mergomis daug blogo stojasi“. Kožnam gana liudna matyti žmogų į vargą įpuolusį. Bet ką padaryti, kad tokios šendieninės gyvenimo sąlygos? Ne tik visi net ir pats Kurmis gana gerai žino, kad kovoti prieš prigimimą nelengva, ypatingai jeigu tulos priežastis sulaiko suaugusius žmones nuo apšvedimo.....?

Toliaus Kurmis sako: „Diegui nudavė, kad pralotas užgynė kaityti visas lietuviškas knygas, ir laikraščius, pralots tik bedieviškas užgynė...“ Kam Tamstai kraut į praloto burną savo žodžius; kaip pralotas pasakė, girdėjo ne tik Diegas, bet

keli šimtai žmonių bažnyčioje. Dėl kokių priržasčių jis neatsakyrė „pelus nuo grūdų“, aš negaliu pasakyti.

Negali vėl suprasti, ką manė Kurmis, rašydamas atsiliepiamą: „nė pats Liucipierius nepergalės bažnyčios šv.! — Nėra ką jiems pavydėti geresnės drapanos ir skanesnio duonos kąsnio, nes jie yra ant to užsipelnę“.... Ar tai bažnyčia šv. geresnis kunigų gyvenimas, geresnė drapana, ir skanesnis duonos kąsnis? — Tikros bažnyčios nieks negriauja ir nenori griauti, išskyrus svetimtikius, kurie gal per nesusipratimą mano, kad tai jų bažnyčia yra gera, (nėr ką dyvytis: ir pats katalikai daugumas tokios dvasios). Tuom Kurmis parodo, kad kunigai, privalydami imti kryžių ir sekti paskui Kristų, vesdami aveles, yra kaip koki ten amatninkai, kurie tik dėlto ir „džiovina smegenis“, kad po tam turėti gerą gyvenimą, drabužį ir skanų kąsnį.

Kas turi gerą vardą užpelnęs, to nieks neišdildys (nė Liucipierius!), kas turi blogą vardą užpelnęs, tas vis bus blogas, nors labjausia jį girtum. Norint kad nieks nerašytų ir nekalbėtų apie blogus darbus, nereikia juos padirbti: jau pradeda praeiti tie laikai, kada nedorybė buvo garbinama. Patarlė sako: „jeigu nori žmogų supykinti, pastatyk jam prieš akis tiesą“ arba: „išreišk jo blogus darbus“.

Štai naujas pavyzdys: Vilniaus vyskupą Zvéravyčių ištrėmė valdžia į Maskoliją už tai, kad nesutiko su gudų reikalavimais, laikė savo pareigas už vertesnes kokius negu ten reikalavimus. Nė didžiausias, anot kunigų, „bedievis“ nepapeike tokio vyskupo darbo, bet pagyrė ir pritarė, tik, žinoma, vienai maskolių valdžiai toks šventas darbas nepatiko.

Šešupės Karosas rašo: „Svietiškieji su dvasiškaisiais visai neteisingai apsieina“ Gal teip ir atsitikti. Bet kur priežastis tokių vaidų? Teip atsitinka pirmiaus dėlto, kad dvasiškiesiems su svietiškaisiais neteisingai apseina. Kaslink koresp. patilpusios N 37, „Vien. Liet.“, tai turiu užtėmyt, kad „Vien. Liet.“ iš adatos vežimą priskaldė: anaipol, nebuvo teip rašyta, kaip buvo atspaudinta.

Rankraštyje į „Vienybę“ buvo šiteip parašyta: „Davatkos uosto skaitytojus ir praneša prabaštėliui, o nėr dyvų, kad tas gali pranešti žandarams“. Kad „kunigai neskundė ir neskųs“, reikia abejoti, nes jau keletą apskundė (žiurėk „Uk.“ N 4.)

Buvo da „Vienybėje“ pridėta apie darbus „nelabus“ Miliuko ir kt., nors apie tai anaipol nebuvo rašyta.

Turiu da pridurt porą žodžių apie rašymą korespondencijų. Pagal plotį Lietuvos mūsų korespondentų yra da visai mažai, gal koks vienas ant kelių parapijų, ir žinos tankiai tampa paimamos ne iš tikrų šaltinių, bet iš burnos žmonių, kurie apie tą-patį daiktą kožnas kitaip kalba, dėlto korespondentui sunku neapsirikti, ypatingai, kad korespondentai privatiški (da Lietuva nepakilo teip, kad turėtų savo korespondentus). Bet, man rodos, kad „kur dumai ruksta, ten yra ir ugnis“, ką žmonės kalba, ten yra nors kiek tiesos, man rodos, verta visokias žinias užrašinėti, kurios tik sutinka, su sąžinės reikavimais. Ak tik laikraštis ant to yra, kad jame žmonės *visokias* nuomones išreikštų, tos nuomonės turi buti kritikuojamos, per ką žmonių smegins išsimiklys ir protas išsilavys. Dėlto gi rašykime da daugiau, tik ... sąžiniškiaus.

Diego ir Skailojo Draugas.

Naujas Maskolių užmanymas.

Jau 30 metų sukako, kaip maskolių valdžia naikina lietuviškas knygas visokiais budais, o lietuviškos knygos vis kasmet tolyn-labyn dauginasi ir platinasi. Dabartės neseniai vienas iš augštesniųjų ir išmintingesniųjų maskoliškų valdonų, turbūt, patsai ministeris vidaus dalykų, išrado, juog, dėl pasekmingesnio naikinimo lietuvių vystės, neužtenka vien-tik didelio skaitliaus žandarų ir abelnai policijos Lietuvoje, bet butinai ir neatidėtinai reikalinga padaryti susinešimą per savo konsulius su pelių karalium, idant šisai dėl Maskolijos labo teiktųsi uždrausti visoms pelėms naikinti pačioms lietuviškus raštus, bet užtikus kur-nors palėpėje ar šiauduose, kuonogreičiausiai apie tai pranešti maskolių policijai, žemskiams ar žan-larams. Pelėms-gi Maskolių vyriausybė duoda pilną liuosybę vaikščioti per visus Maskolijos rubežius ir rubežines kamaras be jokių pašpartų, o savo katinams smarkiai prisakysią iš tos dienos pelių negaudyti ir už vieną pagautą pelę siųsia tiesiog į Viatkos guberniją ant trijų metų.

Pupa.

Atsakymai.

Virbalui. Tamstos žinią netinka, nes nenurodyta nė vieno fakto (atsitikimo), apkaltinančio vaitą M.

Medeliui. Ar negalėtum Tamsta mums pranešti, kada, kokių būdu ir koki prabašciai įsileido į Suvalkų ir Senapilės bažnyčias „maskolių giedorius“, ar giedoriais yra tik pravoslava, ar ir katalikai, įvardyk *pravardes giedorių katalikų* etc.